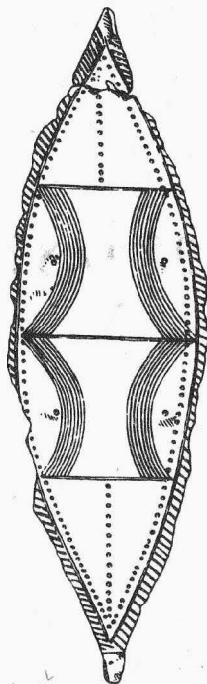

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

NOVÁ ZJIŠTĚNÍ V OBLASTI LYSKÉHO PRUSMYKU /okr. Vsetín/

Jiří Kohoutek, Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy - Gottwaldov

V červnu 1985 jsem spolu s J. Matochou, kronikářem obce Střelná, okr. Vsetín, na základě jeho upozornění provedl povrchový průzkum ve trati Tisůvek na katastru obce Střelná. Lokalita se nachází na svahu vrcholového hřebenu, zvaného pomístním názvem Požár /nejbližší vrcholová kóta západním směrem Čuppek - 678 m/. Na poměrně ostře se lomící hraně svahu směrem jihozápad - severovýchod byly zjištěny stopy valového tělesa. Val sám je orientován přibližně ve směru západ - východ, délka kolem 50 m, výška místy přesahuje 1,5 m a jeho šířka u základny dosahuje 2,5 - 3 m. Přes poměrně intenzivní prospekci se nepodařilo zjistit jakýkoli nález, který by umožňoval chronologické zařazení. Valové těleso bylo značně poškozeno recentními zásahy /dle svědectví kronikáře se zde těžil kámen/. Nezdá se, že by se mohlo jednat o pravěkou, resp. středověkou záležitost, ale jakékoli bližší objasnění není bez archeologické sondáže možné.

Neue Feststellungen im Raume des Lyský Passes /Bez. Vsetín/. Bei einer Terrainbegehung hat man im Juni 1985 in der Flur Tisůvek im Kataster der Gemeinde Střelná, Bez. Vsetín, Spuren eines künstlich gestalteten Gebildes festgestellt, das an einen Wall erinnert. Die chronologische Einreihung in die Prähistorie, resp. Mittelalter ist strittig, eher handelt es sich um eine rezente Angelegenheit.

TIERISCHES KNOCHENMATERIAL AUS OLOMOUC - PEKAŘSKÁ GASSE /Bez. Olomouc/

Zdeněk Kratochvíl, AÚ ČSAV Brno

Aus der vom Kreiszentrum der staatlichen Denkmalpflege /OSSPPOP/ in Olomouc unter Leitung von Dr. J. Bláha durchgeführten Rettungsgrabung hat man tierisches Knochenmaterial gewonnen, dessen Materialbewertung Inhalt dieser Mitteilung ist.

Das gewonnene osteologische Material stammt, laut Mitteilung des Grabungsleiters Dr. J. Bláha, aus sechs in das 10. - 11. Jahrhundert datierten und aus zwei Objekten aus dem 13. Jahrhundert. In diese Zeitabschnitte wurde das Material auch zusammengefasst. Die Verteilung der einzelnen Knochenüberreste auf die einzelnen Skeletteile der bestimmten Arten und die Gesamtzahl der Knochenüberreste die auf die bestimmten Arten fallen ist Inhalt der Tab. 1 - 4. In diesen Übersichten sind die sehr schlecht erhaltenen Knochenüberreste eines jungen Nagetieres /21 Stück/ aus der 2. Hälfte des 11. Jh. und 25 Stück eines auf Art unbestimmbaren Frosches aus dem 13. Jh. nicht angeführt. Insgesamt ist das Material in einem hoch fragmentarischen Zustand.

Aus den behandelten zwei zeitlichen Abschnitten gewannen wir ungefähr gleich zahlreiche Proben. Aus dem 10. - 11. Jh. sind es 425 Knochenüberreste. Aus ihrer Analyse geht hervor, dass die grösste Zahl dem Hausschwein gehörte und dies 44%, an zweiter Stelle nach der Zahl ist Rind mit 24,3% und darauf folgen kleine Wiederkäuer Schaf und Ziege mit 17,1%. Das Haushuhn war durch eine verhältnismässig hohe Anzahl von 9,9% vertreten. Im Material aus dem 13. Jh. ist dem etwas anders. Von 447 bestimmten Knochenüberresten ist die Vertretung folgend. Das Hausschwein nimmt ab, denn ihm gehören 27,7% der Knochenüberreste an. In einem grösseren Masse ist jedoch das Rind mit 39,2% vertreten. Nach diesem Kriterium wuchs die Bedeutung der kleinen Wiederkäuer fast auf das Niveau des Hausschweines an, denn sie bilden 23,9%. Das Haushuhn ist in diesem Zeitabschnitt in einer auf anderen Siedlungen üblichen Menge. In beiden Zeitabschnitten spielen die freilebenden Arten eine untergeordnete Rolle. Belegt ist nur Hirsch und Wildschwein.

Aus dem gewonnenen Material habe ich einige metrische Angaben vermerkt, die in den Tabellen der Masse angeführt sind, wo Abkürzungen nach der Methodik von Driesch 1976 verwendet wurden. Aus diesen ist ersichtlich, auch wenn es nur um Breitenmasse geht, dass die gezüchteten Haustiere in der Grösse nicht allzuviel von den bekannten Populationen abweichen. Die Widerristhöhe wurde nach Driesch, Boessneck 1974 bestimmt. Die gewonnene Metacarpuslänge erlaubt die Grösse des Rindes im Zeitabschnitt des 10. - 11. Jahrhunderts auf 110 cm zu bestimmen, was nur gering über dem Durchschnitt für diese Zeit ist /Kratochvíl 1985/. Die Widerristhöhe des Rindes aus dem 13. Jahrhundert 103 cm liegt unter dem bekannten Durchschnitt und ist eher näher dem von den polnischen Autoren angeführten Rind /Kratochvíl 1985/. Die Widerristhöhe konnte ich auch beim Schaf bestimmen, wo sie nach der Metacarpuslänge 60 cm beträgt. Es ist dies ein etwas höherer Wert, als ich aus dem früheren Material vermerken konnte /Kratochvíl 1985/. Die Hornausläufer der Hausziege stammen überwiegend von Böcken. Die gewonnenen Masse weisen auf ihre Uniformität hin, was die Annahme erweckt, dass es sich um ihre absichtliche Auswahl handelte. Die Widerristhöhe beim Pferd bewegt sich um 142 cm, was an der oberen Grenze der Variabilität frühmittelalterlicher Populationen liegt. Aus einigen Angaben des Haushuhnes und der Gans kann man auf ihre geringere Höhe im Vergleich mit dem mittelalterlichen Material urteilen /Kratochvíl 1985a/. Die einzige Breitenangabe beim Wildschwein fällt in die Variationsreihe der Population des frühen Mittelalters ein.

Tab. 1. Verteilung der Funde auf die Tierarten und über das Skelett aus Olomouc - Pekařská ul., 10. - 11. Jahrhundert.

	Bos primigenius f. taurus	Sus scrofa f. domestica	Ovis - Capra	Ovis ammon f. aries	Capra aegagrus f. hircus	Equus ferus f. caballus	Canis lupus f. familiaris	Gallus gallus f. domestica	Anser anser f. domestica	Cervus elaphus	Zusammen
Proc. cornualis	1	-	1	-	4	-	-	-	-	-	6
Os crani	7	45	7	-	-	-	-	-	-	-	59
Mandibula	6	25	8	-	-	-	-	-	-	-	39
Dentes sup.	9	12	8	-	-	-	-	-	1	-	30
Dentes inf.	9	13	6	-	-	-	-	-	-	-	28
Atlas	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	3
Axis	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Sternum	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Scapula	6	5	4	-	2	1	-	1	-	1	20
Coracoid	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Humerus	2	9	1	-	1	1	1	5	1	-	21
Radius	3	2	4	-	1	-	-	7	-	-	22
Ulna	2	7	1	-	-	-	2	10	-	-	22
Os carpi	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	6
Metacarpus	4	7	3	-	-	-	-	-	-	-	14
Pelvis	3	4	2	-	-	-	1	2	-	-	12
Synsacrum	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Femur	5	15	2	-	-	-	2	-	-	-	24
Patella	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Tibia	4	5	7	-	-	-	1	-	-	-	17
Tibiotarsus	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	5
Fibula	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Ossa tarsi	1	-	2	-	-	-	2	9	-	-	14
Talus	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Calcaneus	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	7
Metatarsus	2	7	1	-	-	-	1	-	-	-	11
Ph. prox.	19	3	3	-	-	1	-	-	-	-	26
Ph. media	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Ph. dist.	1	4 ^x	1	-	-	-	-	-	-	-	6
Andere	-	1 ^x	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Summe	103	187	64	1	8	5	12	42	1	2	425
Unbestimmt											1052
Zusammen											1477

x/ os hyoideum

Tab. 2. Verteilung der Säugetiere nach den Fundzahlen /FZ/ aus Olomouc - Pekařská ul., 10. - 11. Jahrhundert.

	FZ	in %
Bos primigenius f. taurus	103	24,3
Sus scrofa f. domestica	187	44,0
Ovis - Capra	64	15,1
Ovis ammon f. aries	1	0,2
Capra aegagrus f. hircus	8	1,8
Equus ferus f. caballus	5	1,2
Canis lupus f. familiaris	12	2,8
Gallus gallus f. domestica	42	9,9
Anser anser f. domestica	1	0,2
Cervus elaphus	2	0,5
Summe	425	100,0
Unbestimmt	1052	
Gesamtsumme	1477	

Tab. 3. Verteilung der Funde auf die Tierarten und über das Skelett aus Olomouc - Pekařská ul., 13. Jahrhundert.

	<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>	<i>Sus scrofa</i> f. <i>domestica</i>	Ovis - <i>Capra</i>	Ovis ammon f. <i>aries</i>	<i>Capra aegagrus</i> f. <i>hircus</i>	<i>Equus ferus</i> f. <i>caballus</i>	<i>Canis lupus</i> f. <i>familiaris</i>	<i>Felis lybica</i> f. <i>catus</i>	<i>Gallus gallus</i> f. <i>domestica</i>	<i>Sus scrofa</i>	Zusammen
Proc. cornualis	2	-	-	1	13	-	-	-	-	-	16
Os crani	17	18	3	-	-	2	5	-	-	-	45
Mandibula	17	19	7	-	-	1	2	-	-	-	46
Dentes sup.	16	13	8	-	-	1	-	-	-	-	38
Dentes inf.	19	10	2	-	-	2	1	-	-	-	34
Atlas	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	3
Axis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Os sacrum	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Scapula	13	6	-	1	-	-	-	-	-	-	20
Humerus	5	11	6	-	-	-	1	-	1	1	25
Radius	11	3	9	1	-	2	1	-	1	-	28
Ulna	2	9	4	-	-	-	2	-	-	-	17
Os carpi	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3
Metacarpus	8	2	11	1	1	1	-	-	-	-	24
Pelvis	5	5	1	-	-	-	1	1	-	-	13
Femur	4	5	4	-	-	-	-	-	1	-	14
Patella	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Tibia	7	10	12	2	1	1	1	-	-	-	34
Os centrotarsale	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fibula	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tibiotarsus	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ossa tarsi	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	4
Talus	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	14
Calcaneus	5	3	-	-	-	1	-	-	-	-	9
Metatarsus	7	1	10	-	-	2	-	-	-	-	20
Ph. prox.	12	-	4	-	-	-	-	-	-	-	16
Ph. media	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Ph. dist.	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	8
Summe	175	124	87	6	15	17	15	1	6	1	447
Unbestimmt											554
Zusammen											1001

Tab. 4. Verteilung der Säugetiere nach den Fundzahlen /FZ/ aus Olomouc - Pekařská ul., 13. Jahrhundert.

	FZ	in %
<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>	175	39,2
<i>Sus scrofa</i> f. <i>domestica</i>	124	27,7
Ovis - Capra	87	19,2
Ovis ammon f. <i>aries</i>	6	1,3
Capra aegagrus f. <i>hircus</i>	15	3,4
Equus ferus f. <i>caballus</i>	17	3,8
Canis lupus f. <i>familiaris</i>	15	3,4
Felis catus	1	0,2
Gallus gallus f. <i>domestica</i>	6	1,3
<i>Sus scrofa</i>	1	0,2
Summe	447	100,0
Unbestimmt	554	
Gesamtsumme	1 001	

Masse an Knochen aus dem 10. - 11. Jahrhundert

Bos primigenius f. taurus

Humerus				Metacarpus							
Bd.	65,5	BT	58,5	GL	183	Bp	50	KD	26	Bd	49,5
Tibia				Talus							
Bd	57			GL1	59,5			61			
				GLm	54			56			
				T1	-			35			
				Bd	37			37,5			

Sus scrofa f. domestica

Humerus				Radius				Tibia			
KD	12,5	-	16,5	Bp	22			KD	17		
Bd	31,5	38	39	KD	12,5			Bd	29		
Talus				Calcaneus							
GL	35,5			GL	78						

Capra aegagrus f. hircus

Processus cornualis							
UB	90	GBD	32	KDB	22,5	W	

Equus ferus f. caballus

Phalanx proximalis									
GL	72	Bp	46	Tp	29,5	KD	29,5	Bd	40

<i>Gallus gallus f. domestica</i>				<i>Anser anser f. domestica</i>			
Radius		Ulna		Humerus			
GL	57,7	GL	53,5	63	Bp	32	

Masse an Knochen aus dem 13. Jahrhundert

Bos primigenius f. taurus

Processus cornualis				Scapula								
UB	135	GDB	45	KDB	33	W	GLP	71	LG	57	BG	45
Humerus				Radius				Tibia				
Bd	64	BT	60	Bp	67	BFp	60	Bd	48	51,5	60	
Talus				Metatarsus								
GL1	51,5	55	59	61	GL	195						
GLm	46,5	49	54,5	55,5	Bp	37,5						
T1	28,5	31	-	34	KD	21						
Bd	32	37	37,5	37	Bd	43,5						

Sus scrofa f. domestica

Radius				Humerus				Tibia			
Bp	27	Bd	33,5	34	35	40	43	Bd	29		

Ovis ammon f. aries

Scapula				Radius							
GLP	30,5	LG	24	BG	19,5	Bp	28,5	KD	16,5		

Metacarpus

GL 122,5 Bp 21,5 KD 12,5 Bd 23

Tibia

Bd 24 24,5

Capra aegagrus f. hircus

Processus cornualis

	W	W	M	M	M	M	M	M	M	M
UB	85	100	130	135	140	140	140	145	145	145
GDB	28	38	52	50	53	52	52	51	56	52
KDB	20	-	29	34	33	32	33	32	33	38

Metacarpus

Bp 25,5

Tibia

Bd 25

Equus ferus f. caballus

Radius

Bp 83,5 BFp 73,5 Bd 75

Metacarpus

GL 234

Metatarsus

GL 265

Tibia

KD 34

Bd 65

Calcaneus

GL 106

KD 35

KD 32,5

Bd 52

Bd 47

Gallus gallus f. domestica

Femur

GL 67,5 Bp 14,8 KC 5,4 Bd 13

Sus scrofa

Humerus

KD 24,5 Bd 54

Literatur:

- Driesch, A. von den, 1976: Das Vermessen von Tierknochen aus vor- und frühgeschichtlichen Siedlungen. München, 1-114.
- Driesch, A. von den; Boessneck, J., 1974: Kritische Anmerkungen zur Widerristhöhenberechnung aus Längenmassen vor- und frühgeschichtlicher Tierknochen. Säugetierkund. Mitt., 22: 325-348.
- Kratochvíl, Z., 1985: Tierknochenfunde aus Olomouc und Ivančice /I/. Acta Sc. Nat. Brno, 19/8/: 1-40.
- Kratochvíl, Z., 1985a: Tierknochenfunde aus Olomouc und Ivančice /II/. Acta Sc. Nat. Brno, 19/9/: 1-44.

OVĚŘENÍ GEOFYZIKÁLNÍHO MĚŘENÍ U DIVÁK /okr. Břeclav/

Miroslav Bálek, AÚ ČSAV Brno, Pavel Havlíček, ÚÚG Praha
/Obr. 26/

V průběhu roku 1984 uskutečnili pracovníci n.p. Geofyzika pod vedením V. Haška ve spolupráci s pracovníky AÚ ČSAV Brno geofyzikální měření u obce Diváky, o. Břeclav. Měřený prostor se nachází východně od obce na mírném jižním svahu a byl vytýčen na základě pozemního pozorování tvárných struktur/informace J. Ungera/ jako potencionální archeologická lokalita s kruhovým objektem. Z údajů magnetometrického měření sestavená mapa izonomál vymežila v proměřené ploše ca 130 x 100 m dvě magnetické anomálie, které rovněž potvrdilo i doplňkové geoelektrické odporové měření /Bálek - Hašek - Měřínský - Segeth 1986/. V západní polovině měřené plochy směřovala mírně prohnutá anomálie v délce ca 130 m a šíři ca 15 m delší osou od JZ k SV. Druhá anomálie ve východní polovině měla rozměry 50 x 15 m a svou delší osou směřovala od SZ k JV. Obě magnetické anomálie tak tvořily přibližně oblouk, nikoliv však kruh.

Již z metodického hlediska bylo tedy vhodné úplně objasnit sledovaný jev, který můžeme často sledovat v různých podobách na našich polích a také proto, abychom mohli prohloubit a upřesnit poznatky nutné pro interpretaci výsledků geofyzikálních měření.

Na závěr roku 1985 byl proto v severovýchodní části proměřené plochy v místě magnetické anomálie /50 x 15 m SZ - JV/ vytýčen profil, který byl identický s profilem proměřeným rovněž geoelektrickou odporovou metodou a označen PF 1. Toto měření bylo součástí diplomové práce J. Zelenky obhájené na PF UK v

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné